

се заселваше въ скрититѣ за човѣшкото око дебри на Балкана. За да унищожатъ всѣка помисль за бунтъ, турцитѣ устройха тежкото за народа ни колонизиране, като по най-плодороднитѣ български полета и важни планински проходи заселиха полудиви анадолци. До падането на Цариградъ (1493 г.) за народа ни бѣ всичко изгубено.

Следъ окончателното си настаняване на Балканския полуостровъ, турцитѣ се отдадоха на вътрешна държавна уредба. Настъпи известно успокоение между покоренитѣ народи. Въмѣсто бившитѣ български боляри-феодали, тѣ настанаха въ полето своитѣ спахии-владетели на земя и народъ; подъ тѣхна властъ остана население, което трѣбваше само да робува и работи. Възприеха сжществуващитѣ дотогава български държавни данъци: десятъкъ (ошуръ) — за хранитѣ, и бегликъ — за добитъка. Къмъ тѣхъ прибавиха и нови данъци: личенъ — харачъ и кръвенъ — испенчъ, по силата на който събираха и потурчваха здрави български деца за еничари — зачатъкъ на най-добрата имъ войска. За строежъ на пѣтища, сгради и пр. въведоха ангарията, за питиета — гюмрюкъ, и други данъци, произволно налагани и събирани.

За да раздвоятъ народа ни и да привлѣкатъ частъ отъ него въ своя услуга, раздѣлиха го на проста, безправна и на свободна, привилегирована рая. Първата понасяше изцѣло робията, когато втората дѣлѣха на войници, дербентчии, харбалии, соколари, рудари, мостари и пр., които заедно съ селищата имъ се ползуваха съ известни правдини. Да засилятъ производство и търговия въ държавата си, да осигурятъ продоволствието на войска и да продължатъ завоюванията си вънъ отъ Полуострова, турцитѣ групираха занаятчиитѣ въ еснафи (руфети), като на тѣхъ и на търговцитѣ, особно дубровничанитѣ, дадоха голѣми привилегии.

Създаденото благосъстояние у еснафи и търговци въ нашитѣ привилегировани селища действува за поддържане на народния и религиозенъ духъ. При това, презъ XV и XVI столѣтия фанариотската елинизация не бѣ се още появила. Даже, въпрѣки робството, у насъ се явиха известнитѣ въ литературата ни „граматици“, прочути съ своитѣ преводи, сборници и пр. Затова дубровничанинътъ Павелъ Джорджичъ въ писанията си отъ 1580 г. твърди: „Положението на българитѣ било най-щастливо; били богати и се ползували съ свобода.“